

Täysistunto

Tiistai 15.12.2015 klo 10.01—0.29

14.1. Pääluokka 25 Oikeusministeriön hallinnonala

Puhemies Maria Lohela: Nyt esitellään oikeusministeriön hallinnonala koskeva pääluokka 25. (Hälinää — Puhemies koputtaa)

Keskustelu

10.24 **Toimi Kankaanniemi ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajat! Arvoisa ministeri! Valtiovarainvaliokunnan kunta- ja terveysjaosto valmistelee oikeusministeriön hallinnonalan talousarvion mietinnön osuuden, ja siksi nyt sen jaoston puheenjohtajana esittelen mietinnön tältä osin. (Hälinää — Puhemies koputtaa)

Varsinaisessa talousarvioesityksessä esitettiin hallinnonalalle noin 906 miljoonan euron kokonaismäärärahaa. Sitä täydennettiin talousarvion tarkistuksella 17,5 miljoonalla eurola, ja lisäksi valiokunta lisäsi mietinnössä oikeusministeriön hallinnonalalle vajaat 3 miljoonaa euroa. Eli yhteissumma nousee noin 926 miljoonaan euroon, mikä on merkittävästi enemmän kuin tänä vuonna on ollut käytettävissä. Valiokunta on hyvin tyytyväinen siihen, että ensi vuoden osalta määrärahat ovat... (Hälinää — Puhemies koputtaa)

Puhemies Maria Lohela: Hyvät edustajat, pyydän siirtymään salin ulkopuolelle, jos on tarvetta pitkiin keskusteluihin, niin päästään tässä nyt asioissa eteenpäin.

Ensi vuonna määrärahat ovat kohtuullisen hyvällä tasolla, ja näin päästään myös kehittämään muun muassa hallinnonalan tietojärjestelmiä, jotka kattavat koko hallinnonalan. Niihin on varattu tässä lisäpanostusta 17,4 miljoonaa euroa. Tämä on erityisen tärkeää siksi, että ensi vuoden jälkeen määrärahojen taso alenee merkittävästi nykyisen kehyksen mukaan. Jotta tulevina vuosinakin voidaan luottaa oikeushallinnon hyvään toimintaan, kansalaisten oikeusturvaan, tarvitaan sisällöllisiä uudistuksia monella tavalla, ja tietojärjestelmät ovat yksi keskeinen osa tätä uudistustyötä.

Vuosille 2013—2025 laadittu oikeudenhoidon uudistamisohjelma etenee, ja se on tavatoman tärkeä asia. Valiokunta painottaa sitä voimakkaasti. Näin voidaan osaltaan turvata oikeusturvaa ja elää siinä tilanteessa, jossa määrärahojen taso alenee. Toivottavasti näin ei kuitenkaan käy, mutta tämän hetken kehukset siihen ovat johtamassa.

Arvoisa puhemies! Muutamia huomioita mietinnön sisältä:

Tuomioistuinten ja oikeusavun osalta on todettava, että erityisesti pääkaupunkiseudun tuomioistuimet ovat ruuhkautuneet ja niissä on käytetty ja käytetään tällä hetkellä kohtuuttoman paljon tilapäistä henkilökuntaa. Tämä ei ole oikeusturvan kannalta hyvä tilanne, ja siksi tähän valiokunta kiinnittää vakavaa huomiota. Erityisesti alemmanasteisten tuomioistuinten työhön kannattaa panostaa, koska näin voidaan myös ylempien oikeusasteiden ja

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

muutoksenhakutuomioistuinten työmäärää keventää. Tähän tähtääviä toimenpiteitä onkin käynnissä.

Valiokunta on kiinnittänyt huomiota harmaan talouden torjuntaan. Valiokunnassa jaostossa totesimme hyvin yksiselitteisesti, että eduskunta ei voi riippumattomien tuomioistuinten toimintaa määrätä millään tavalla mutta kuitenkin se voi lisätä, ja nyt on lisännyt, määrärahoja ruuhkautuneille tuomioistuimille ja oikeusapuun ja ulosottoon, niin että harmaan talouden torjunta voi jatkua sillä tasolla, millä se on tänä vuonna ollut. Tämä on hyvin merkittävä asia tässä yhteydessä huomioon otettavaksi. Poliisi ja syyttäjälaitos ovat saaneet harmaan talouden torjuntaan rahoitusta (Puhemies koputtaa) ja nyt myös tuomioistuimet ja ulosotto saavat, jolloin tilanne tältä osin paranee.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean, että rangaistusten täytäntöönpanon osalta myös on uudistuksia, joita on tarpeen viedä eteenpäin. Vankiloiden osalta esimerkiksi vankilaverkkoa ylläpidetään nykyisessä tasossa, ja parannuksia sille puolelle on myös tarpeen tehdä. — Kiitos.

10.30 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström: Arvoisa rouva puhemies! Kiitän valiokuntia, kunta- ja terveysjaostoa ja niiden puheenjohtajia tekemästänne perusteellisesta työstä. Nyt kun valtiovarainvaliokunta mietinnössään ehdottaa kaikkein ruuhkautuneimpien tuomioistuinten toimintaan sekä ulosottolaitokselle harmaan talouden torjuntaan yhteensä 2,8 miljoonan euron lisärahoitusta, voin ilolla todeta, että tällöin oikeusministeriön hallinnonalalla kaikki parlamentaarisen työryhmän keskeiset määrärahaehdotukset toteutuvat ensi vuoden budjetissa. Oikeusministeriön hallinnonalan budjettiesityksen loppusumma on 926 miljoonaa euroa, kun valtiovarainvaliokunnan esittämät lisäykset otetaan huomioon.

Kuluvan vuoden talousarvioon verrattuna hallinnonalan organisaatioiden toimintaedellytykset jopa hieman paranevat ensi vuonna: reaalin muutos plus 6 miljoonaa euroa. Tämä johtuu ennen kaikkea hallitusohjelman mukaisesta lisämäärärahasta sisäiseen turvallisuuteen ja oikeudenhoitoon. Oikeusministeriön hallinnonalan osuus tästä lisämäärärahasta on vuositasolla 17,5 miljoonaa euroa. Tässä yhteydessä haluan vielä kerran kiittää puolueita niiden parlamentaarisessa työryhmässä vuosi sitten tekemästä erinomaisesta työstä.

Syyskuussa tehty päätös määrärahaehyksistä merkitsee kuitenkin, että hallinnonalan taloudellinen tilanne heikkenee vuodesta 2017 lukien, mikä johtuu valtiontalouden välttämättömistä sopeuttamistoimenpiteistä. Erityisesti vuodesta 2018 lukien oikeusministeriön hallinnonalan taloudellinen tilanne on tiukka. Määrärahatilanteen heikkenemiseen vastataan vuonna 16 seuraavin toimenpitein:

- 1) Toteutetaan ripeästi oikeudenhoidon uudistamisohjelman toimenpiteitä.
- 2) Kuluvan hallituskauden aikana ei lakkauteta vankiloita. Hallitusneuvottelujen yhteydessä sovitun mukaisesti Rikosseuraamuslaitoksen toimintaedellytykset nykyisessä laitoserakenteessa turvataan tulevassa kehyspäätöksessä.
- 3) Tehdään rakenteellisia uudistuksia.
- 4) Tehostetaan toimintaa viidellä laajalla tietojärjestelmä uudistuksella.

Näistä viimeksi mainittujen viiden toimintaa uudistavan tietojärjestelmähankkeen toteuttamiseen on vuoden 16 talousarvioesityksessä varattu lisärahoitusta yhteensä 18 miljoonaa euroa, ja vuosina 16—19 lisärahoitus on kaiken kaikkiaan 50 miljoonaa.

Turvapaikanhakijoiden voimakas kasvu vaikuttaa oikeusministeriön hallinnonalalla merkittävästi julkisen ja yksityisen oikeusavun sekä hallinto-oikeuksien ja korkeimman

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

hallinto-oikeuden lähivuosien toimintaan. Vuoden 16 määrärahaesitystä valmisteltaessa arvioitiin, että vuonna 15 turvapaikanhakijoiden määrä olisi 30 000, mistä hallinto-oikeuteen valitukset tulevat pääosin vuonna 16. Helsingin hallinto-oikeuden resurssitarve on arvioitu 10 000:ksi valitusten käsittelyn perusteella. Korkeimman hallinto-oikeuden resurssitarve perustuu 5 000 valitukseen. Turvapaikkajuttujen nopean käsittelyn kannalta on tärkeää kaikin mahdollisin keinoin tehostaa asioiden käsittelyä läpi koko turvapaikkaprosessin, hakemusten jättämisestä aina muutoksenhakuun ja päätösten täytäntöönpanoon saakka. Tätä työtä hallitus ja lainkäytön menettelytapojen osalta tuomioistuimet ovat kiireellisesti tekemässä. Asiamäärän kasvu on kuitenkin niin merkittävä, että tehostamistoimenpiteistä huolimatta tarvitaan huomattava resurssilisäys. Hallitus esittää ensi vuodelle 23,6 miljoonan euron lisärahoitusta turvapaikanhakijoiden oikeusturvaan liittyviin menoihin. Se on kohdistettu yksityiseen ja julkiseen oikeusapuun sekä hallinto-oikeuksille ja korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Hallinto-oikeudet varautuvat jo alkuvuodesta lisäämään henkilöstöä noin 100 uudella työntekijällä ja korkein hallinto-oikeus puolestaan noin 30 uudella työntekijällä.

Loppuun, arvoisa puhemies, haluan todeta, että virtaviivaistamalla harkitusti oikeusturvakeinoja tulemme tästäkin haasteesta selviytymään. — Kiitos.

10.34 Kari Uotila vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On ihan hyvä, että valiokunta lisäsi kipeimpiin kohtiin pikkasen rahaa, mutta niin kuin mietinnössä todetaan, määrärahatilanne heikkenee kehyskaudella todella huolestuttavasti, 2019 jo yli 30 miljoonan euron verran. Kun julkisuudessa on nyt käyty keskustelua siitä, onko eduskunnalla oikeutta kohdistaa määrärahoja ja perustella niitä muun muassa harmaan talouden torjunnalla, niin olen sitä mieltä, että kyllä on. Eduskunta ei voi mennä tietenkään riippumattoman oikeuslaitoksen ratkaisuihin vaikuttamaan, mutta kyllä eduskunnalla on täysi oikeus perustella lisämäärärahojen osoittamista sillä, että harmaa talous on paha ongelma ja harmaaseen talouteen sijoitetut rahat tulevat monin verroin takaisin. Ja kuten tuossa ministeri totesi, niin varmasti tehostamistoimenpiteillä pystytään jotain saamaan aikaan, mutta kyllä hallituksella nyt on tärkeä paikka päättää, kun kevään JTS:ää, julkisen talouden suunnitelmaa, tehdään, mikä on kansalaisten oikeusturva ja harmaan talouden torjunnan taso tulevina vuosina uudella kehyskaudella.

10.35 Markku Rossi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomi on oikeusvaltio, ja Suomen täytyy toimia oikeusvaltion periaatteiden mukaisesti. Siinä mielessä nuo ministerin linjaukset olivat hyviä. Nostan kuitenkin erään, ehkä vähän inhimillisemmän näkökulman esille. Tiedän, että ministeri Lindström on miettimässä hyvin, kuinka ulosotossa olevien ihmisten asemaa pystyttäisiin helpottamaan. Valtiohan toimii suurempana koronkiskurina kuin oikeastaan mikään muu järjestelmä. Kun otetaan huomioon niiden ihmisten tukala asema, joilla siis on ulosottoperittäviä, erilaiset maksut, jotka tulevat päälle siihen, korkotasoksi nousee hyvin helposti yli 20 prosenttia, kun sitä lähdetään laskemaan. Hyvin usein käy, että henkilö, joka on todella kiipelissä jo muutenkin, ei oikein pääse irtautumaan siitä. Siinä mielessä kyllä haluan kannustaa pohtimaan — ja vähän olisi hyvä kuullakin oikeasti — löytyykö niitä keinoja, millä heidän asemaansa voitaisiin helpottaa. Perijät kuitenkin saivat omansa.

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

10.37 Susanna Huovinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On todella hyvä, että eduskunnan valtiovarainvaliokunta päätti nyt lisätä näitä harmaan talouden torjuntaresursseja. Valiokunnassa ja meidän jaostossamme kuultiin monia erittäin huolestuneita puheenvuoroja asiantuntijoilta sen johdosta, että tässä jää nyt valtiolta rahoja saamatta, jos näitä rahoja kovin paljon lähdetään leikkaamaan. Olisi mielenkiintoista nyt kuulla, miten ministeri arvioi, olisiko silti vielä tehtävissä jotain jatkossa siihen, että harmaan talouden vastaista työtä pystyttäisiin vielä pistämään paremmin kuntoon.

Lisäksi haluaisin kysyä Rikosseuraamuslaitoksen määrärahatilanteesta tulevaisuuden näkökulmasta. Asiantuntijat esittivät huolensa siitä, että esimerkiksi viime kaudella hyväksytyn hyvän sosiaalihuoltolain mukaisia toimenpiteitä ei päästä tekemään vaan vangit viettävät yhä enemmän aikaa selleissään, mikä ei kyllä paranna heidän mahdollisuuksiaan siten sen vankilan jälkeisessä elämässä.

10.38 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oikeusministeri kertoi tuossa hyvin hallinnonalansa alaisia asioita, ja on hienoa, että harmaan talouden torjuntaan edelleen kohdistetaan resursseja. Turvapaikka-asiat huolestuttavat meitä kaikkia suomalaisia, ja tiedämme, että kustannukset kasvavat. On juuri niin, että ensi vuodesta me emme tiedä, emme pysty ennustamaan vielä sitä, kuinka paljon turvapaikanhakijoita on tulossa. Myöskään nämä resurssit sinne eivät ehkä ole sitten riittäviä. Mitenkä te osaisitte ennustaa sinne tulevaisuuteen, hyvä oikeusministeri, kuinka paljon vielä lisäresursseja sinne tulemme kohdentamaan?

10.39 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On erinomaisen hyvä, että valtiovarainvaliokunnassa huomioitiin tämä harmaan talouden torjunta.

Mutta toisin kuin tässä salissa on usein väitetty, kyse ei ole ainoastaan rahasta. Täällä on monta kertaa virheellisesti väitetty, että SDP:n vaihtoehtobudjetin harmaan talouden satsaus perustuisi ainoastaan siihen 20 miljoonaan, jota olemme esittäneet lisämäärärahoina. Tässä on paljon tehtävää myös sellaisen lainsäädännön parissa, johon ei tarvita rahaa. Otan yhden esimerkin: alipalkan maksamisen kriminalisointi. SDP on esittänyt 20 kohdan harmaan talouden torjunnan ohjelmaa. Toteutuessaan se toisi merkittäviä lisätuloja valtiolle.

Yksi tekijä, joka kuuluu teidän hallinnonalalenne, sekä työ- että oikeusministeriön hallinnonalalle, tässä oikeusministeriön hallinnonalalle: aiotteko tuoda esityksen alipalkan maksamisen (Puhemies koputtaa) kriminalisoinnista? Teidän puoluetoverinne viime kaudella sitä esittivät.

10.40 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on hyvä ja toimeen tarttunut oikeusministeri Lindström.

Muutaman asian haluaisin esille nostaa. Avolaitoksissa meillä on vankeja, jotka eivät kyllä sinne kuuluisi. Haluaisin kysyä ministeri Lindströmilta, ohjaako meillä teidän mielestänne tällä hetkellä raha liikaa kriminaalipolitiikkaa.

Toisena yleisen oikeustajun mukaisten tuomioiden saaminen. Olette käynnistänyt siinä oman työn. Miten se on etenemässä?

Ja vielä, kun aikaa on, sakon muunto. Olemme luvanneet, että sakon muunto tulee voimaan sovitulla aikataululla. Voitteko luvata eduskunnan edessä, että tämä lainsäädäntö saadaan järjestykseen?

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

Viimeisenä turvapaikanhakijat. Meillä on tapahtunut vakavia raikaustapauksia. Saammeko me sellaisen viestin, että tässä maassa ei raikauksia hyväksytty ja se on automaatio-palautus, jos tällaisia tapahtuu?

10.41 Katja Hänninen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kysyisin ministeriltä, että mitenkäs on käräjäoikeusverkoston laita. Me saimme harvinaisen mietinnön aikaiseksi lakivaliokunnassa elikkä yksimielisen mietinnön, jossa me korostimme sitä, että jos lähdetään miettimään istuntopaikkoja ja muuta, niin kriteerien pitäisi olla tiedossa, että miten tätä käräjäoikeusverkostoa sitten lähdetään kehittämään. Tätä kriteeristöä peräänkuulutettiin, mutta emme ole sellaista saaneet emmekä tiedä siitä mitään. Kysyisin ministeriltä, onko teillä tästä tarkempaa tietoa. Nyt kun puhuttiin myös siitä, että asioita tulee lisää ja on näitä ruuhkaantuneita istuntopaikkoja, niin näkisin, ettei ole mitään syytä — jos halutaan ihmisten oikeusturvasta pitää kiinni — istuntopaikkoja ainakaan vähentää. Tulisi kehittää mutta ei vähentää. Saisinko tähän vastauksen?

10.42 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Turvapaikanhakijoiden määrän räjähdysmäinen kasvu aiheuttaa kyllä merkittäviä paineita myös oikeuslaitokselle, ja siinä mielessä on hyvä, että täydentävässä talousarvioesityksessä Helsingin hallinto-oikeudelle ja korkeimmalle hallinto-oikeudelle osoitettiin nämä reilun 7 miljoonan euron lisäresurssit turvapaikkahakemuksia koskevien valitusten käsittelyä varten. Mutta silti, kun tiedämme ne paineet, joita koko viranomaisketjuun kohdistuu, ja myös arviot tulevista turvapaikanhakijoista saattavat vielä muuttua, edelleen on kyllä huoli siitä, millä tavalla oikeuslaitos tästä selviää. On erittäin tärkeää, että nämä voimavarat turvataan turvapaikka-asioden viranomaisketjun (Puhemies koputtaa) kaikilta osin, jotta ei muodostu pullonkauloja miltään osin.

10.43 Markku Pakkanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomalainen oikeusvaltio on toki haasteiden edessä tällaisessa tilanteessa, kun turvapaikanhakijoita tulee paljon. On syytä kiinnittää huomiota oikeusapuun ja hakemusten käsittelyyn liittyviin asioihin. Kustannukset näissä asioissa nousevat. Mikä on ministerin arvio tulevan vuoden kustannuksista? Haluaisin vielä kuulla sen.

Ja toinen asia: tämä harmaan talouden torjunta on todettu monessa yhteydessä kannattavaksi toiminnaksi. Ovatko nyt esitetyt satsaukset mielestänne riittävät?

10.44 Reijo Hongisto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suden kannanhoidollisista poikkeusluvista on tehty lukuisia valituksia. Lähestulkoon jokaisesta poikkeusluvasta on valitettu ja näin tukittu hallinto-oikeuksia. Valittajia ovat olleet eri luonnon-suojeluyhdistykset ja sellaiset tahot, joilla ei välttämättä ole edes asianosaisuutta tähän kyseiseen asiaan. Kysynkin arvoisalta ministeriltä: mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä, jotta tällaisilta niin sanotuilta tarpeettomilta ja turhilta valituksilta vältyttäisiin ja valitusoikeus olisi vain niillä tahoilla, joilla todella on asianosaisuus siihen asiaan, josta ollaan valittamassa?

10.44 Jaana Pelkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin tuomioistuinelaitokseen esitetyt lisäresurssit ovat erittäin tärkeitä, jotta historiallisen suuri

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

turvapaikanhakijoiden määrä ei ruuhkauttaisi liikaa Helsingin hallinto-oikeutta ja korkeinta hallinto-oikeutta.

Toinen asia, jonka haluan nostaa esiin, liittyy ensi vuoden alussa voimaan astuvaan uuteen isyyslakiin. Sen myötä isyyden tunnustamisprosessi yksinkertaistuu ja lapsen oikeus tietää molemmat biologiset vanhempansa paranee. Esitykseen kuitenkin liittyy edelleen myös puutteita. Se ei esimerkiksi sisällä äitiyden määrittymistä koskevia pykäläiä, joiden avulla myös naisparin perheeseen syntyvän lapsen vanhemmuus voitaisiin tietyin edellytyksin vahvistaa ilman tarvetta perheen sisäiseen adoptioon. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen mukaan eri ja samaa sukupuolta olevia avopareja ei saa laittaa eriarvoiseen asemaan, tosin toisin tällä hetkellä Suomen lainsäädännössä tapahtuu. Ministeriltä kysyisinkin: koska tämä asia meillä etenee ja ihmiset olisivat aidosti yhdenvertaisia perhelainsäädännössä?

10.45 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Pelkosen jäljiltä on hyvä jatkaa samassa aihepiirissä.

Lapsen etu ja lapsen oikeuden toteutumisesta ovat suuressa ja isossa roolissa lakivaliokunnan työskentelyssä. Erityisesti juridisiin oikeuksiin kiinnitetään huomiota, ja näillä oikeuksilla ja tiedolla biologisesta alkuperästä voi olla vaikutusta jopa lapsen terveyteen. Kyse voi joskus olla jopa hengestä ja elämästä, kun puhutaan vaikkapa elinsiirännäisistä. Tosiaan tasa-arvoisen avioliittolain liitännäislakeina tuota isyys- ja äitiyslakiakin on muokattu, mutta vielä jäävät lait siltä osin puutteellisiksi, että myös minä yhtyisin niiden joukkoon, jotka kysyvät, että koska esimerkiksi isyyslakiin olisi odotettavissa uusia muutoksia. Ja mitä tulee vaikeisiin rikoksiin, raiskauksiin, jotka kohdistuvat esimerkiksi lapseen, on yhä työtä uhrin aseman parantamisessa (Puhemies koputtaa) ja koko lähipiirin tilanteessa.

10.47 Kari Tolvanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Heti alkuun haluan kiittää tästä lisärahoituksesta nyt ja myös siitä, mitä hallitus on aikaisemmin antanut lisärahoitusta oikeudenhoidolle. Nyt tosiaan pääsemme siihen parlamentaarisen työryhmän rahoituksen tasolle, ja viime kaudella sain johtaa ilokseni tätä työryhmää. Tämä on hienoa, mutta samalla toivon, että myös niitä uudistuksia, kuten ministeri tuossa sanoi, muun muassa oikeudenhoidon uudistamisohjelmaa, pannaan vauhdilla vireille, koska pelkkä lisärahoitus ei tätä haastetta ratkaise vaan myös uudistaminen.

Mutta sitten haluaisin ottaa ja kiittää ministeriä, että olette olleet hereillä tässä turvapaikkaprosessin jatkokäsittelyssä. Elikkä kun tulee kielteisiä turvapaikkapäätöksiä, niistä valitetaan hallinto-oikeuksiin, ja nythän te olette jo tehnyt kevennyksiä kokoonpanoihin. Kysynkin teiltä: aiotteko vielä jatkaa asioiden hajauttamista eri hallinto-oikeuksiin sekä laajennatko tätä jatkokäsittelylupaa ja edelleen kevennätte kokoonpanoja oikeusturvaa vaarantamatta?

10.48 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tässä nyt keskustellaan oikeusministeriön hallinnonalasta, niin olisin ministeriltä kysynyt siitä, että ensi vuonna varsinkin liikenteen puolella tuntuvasti sakkorangaistuksiin tulee korotuksia. Niitä varmasti voi ainakin taloudellisilla vaikutuksilla perustella. No, sitten hieman on tullut kylä kritiikkiä siitä, pystyykö niitä perustelemaan esimerkiksi liikenneturvallisuuden parantamisella, ja tässä yhteydessä on noussut nyt esille, että ensi vuodesta alkaen osissa ran-

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

gaistuksia, esim. ylinopeuden osalta, meillä olisi kovemmat tuomiot kuin esimerkiksi pahoinpitelystä. Tämä on nyt nostanut hieman keskustelua kansalaisten parissa, että onko tämä ihan yleisen oikeudentajun mukaista, ja tätä on varmasti hyvä tässäkin salissa pohtia. Ja nyt kun teillä on tämä pohdinta käynnissä näistä muistakin seuraamuksista ja rangais-
tuksista, niin olisin kysynyt: miten nyt vastaatte tähän kritiikkiin, mikä tulee nimenomaan
näihin oikeudentuntokysymyksiin, että ylinopeudesta saa isomman tuomion kuin esimer-
kiksi pahoinpitelystä?

10.49 Mikko Kärnä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Lapin näkö-
kulmasta on äärettömän tärkeää, että nyt tässä esityksessä on sitouduttu tekemään selvitys
ILO 169 -yleissopimuksen mahdolliseen ratifiointiin liittyvistä kysymyksistä ja tässä sel-
vityksessä selvittää ennen kaikkea alkuperäiskansamääritelmää sekä mahdollisia maa-
oikeuksia. Kuten kaikki tiedämme, tilanne on ollut tuolla Ylä-Lapissa äärimmäisen tuleh-
tunut jo vuosikymmeniä, ja tälläkin hetkellä erittäin valitettavia uutisia sieltä tulee, ollaan
äidytty jopa väkivaltaisuuksiin saakka. Olisin kysynyt ministeriltä, millä tavalla tämä tut-
kimus tullaan toteuttamaan ja mikä on sen aikataulutus.

Puhemies Maria Lohela: Vielä edustaja Laukkanen, ja sen jälkeen ministerille 3 minuut-
tia.

10.50 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suoma-
laisen yhteiskunnan oikeusvaltiokäsitys rakentuu oikeuslaitoksen riippumattomuudelle.
Tällä riippumattomuuden käsityksellä tarkoitetaan myös tuomioistuimen taloudellista riip-
pumattomuutta ja sellaista itsenäisyyttä, joka on taloudellisista suhdanteista vapaata kai-
kissa olosuhteissa ja kansalaisille turvattua varallisuudesta riippumatta.

Korkeimman oikeuden väistyvä presidentti Pauliine Koskela esitti syvän huolensa siitä,
että tällä hetkellä raha pyrkii ohjaamaan oikeuslaitoksen toimintaa. Tuomioistuintoiminta,
syyttäjänviraston toiminta, ulosottoviraston toiminta — nämä kaikki ovat ilmaisseet huo-
lensa jatkuvasta resurssien puutteesta. Syyttäjänvirasto jopa ilmoitti, että eivät pysty otta-
maan käsittelyyn kuin kaikista vakavimmat asiat rahanpuutteen vuoksi. Kysyn, miten mi-
nisteriö aikoo tähän tilanteeseen jatkossa — näiden lisäysten lisäksi, mitä nyt esitetään (Pu-
hemies koputtaa) — puuttua.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Lindström, 3 minuuttia siitä paikalta.

10.51 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström: Arvoisa rouva puhemies! Paljon kysy-
myksiä — koetan vastata niin moneen kuin ehdin ja sitten jatkan myöhemmin.

Eli aloitetaan tästä edustaja Uotilan ja monen muun, kuten edustaja Huovisen, esille nos-
tamasta harmaan talouden torjunnan tulevaisuudesta. Hallitus on linjannut, että harmaan
talouden torjuntaa tullaan jatkamaan tulevaisuudessakin. Tämä, että valtiovarainvaliokun-
ta on lisännyt tähän rahaa, tietysti osoittaa, kuinka tärkeänä tätä pidetään. Minun mielestä-
ni tämä on varmaan sellainen yhteinen — jos käytän tätä hieman kömpelöä sanaa — tah-
totila, että harmaan talouden torjuntaa tullaan jatkamaan. Harmaan talouden seuranta on
myös hallituksessa pohdittu ihan vakavasti, ja me otamme tämän asian todella isosti huo-
mioon. (Välihuuto)

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

Sitten — no, mennään asia kerrallaan — edustaja Rossi kiinnitti huomiota näihin ulosottoasioihin ja velkaantuneitten aseman helpottamiseen, ja se on ihan totta, meillä on pohdinnassa nyt parastaikaa OM:n puolella se, mitä näille asioille voisi tehdä. Suomalaisilla on semmoinen asenne, että aina pitää maksaa velkansa, mutta se, pitääkö se maksaa henkensä edestä, on tietysti iso kysymys. Eli jonkunlainen oikeudenmukaisuus, inhimillisuus näissä asioissa tulee olla ja siinä, että ihmiset saisivat jossakin vaiheessa anteeksikin näitä asioita. Me näitä asioita pohdimme, mitä näille voisi tehdä. Jatkuvasti on käyty keskusteluja muun muassa ulosottopuolen kanssa, mitkä olisivat ne keinot helpottaa näiden velkaantuneitten asiaa. Tämä on iso juttu ja on minulla pöydällä mietinnässä sitten yksityiskohtaisemmin.

Edustaja Lindtman: alipalkan kriminalisointi. Asia on tietenkin äärettömän tärkeä ja semmoinen, mistä täytyisi sitten hallituksen sisällä käydä neuvottelu liittyen tähän, onko tämä se hallitus, joka tämän tuo esille. Minä en ole siinä asemassa, että minä tässä nyt esittän, että tänne se tuodaan, mutta minä voin esittää sitä hallituksen sisällä keskusteltavaksi, että mikä on sitten se hallituksen kanta — se päätetään sitten yhdessä porukalla, tuodaanko se tänne.

Edustaja Heinosa ja edustaja Laukkasella oli samansuuntainen kysymys: ohjaako raha liikaa oikeuslaitosta? Se on totta, että tiukassa taloudellisessa tilanteessa raha on tärkeä, mutta väitän, että ei ohjaa liikaa. Tänäinkin puheeni todisti sen, että tällä hetkellä OM:n tilanne on hyvä, mutta ei pidä tuodittautua — kehyskausi on tiukka, ja lopussa tulee äärettömän tiukkaa. Kyllä meidän pitää pitää siitä huoli, että oikeusturva toteutuu kaikissa tilanteissa.

Edustaja Heinonen kyseli tästä raikauslainsäädännöstä. Tämä on asia, jota nyt pohditaan. Kun tämä on noussut tässä turvapaikanhakijakeskustelussa pinnalle, niin meidän täytyy nyt tarkastella koko tämä lainsäädäntö. Mitä ovat ne työkalut, millä me voimme vastata näihin haasteisiin, mitkä ovat nyt päällä, koska lainsäädäntö on laadittu toisessa ajassa? Tämä työ on käynnissä.

Aika loppui. Jatkan vastaamista. Koetan vastata kaikkien kysymyksiin.

10.54 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman! En av de viktigaste sakerna i ett samhälle är att medborgarna kan lita på rättsväsendet och att behandlingstiderna inte är för långa. Det är bra att finansutskottet nu sätter till en del pengar till domstolarna, men jag är oerhört bekymrad över vad som händer från 2019 framåt.

Arvoisa puhemies! Oikeusturva on perusoikeus, ja toimiva oikeudenhoito on yksi tärkeimmistä peruspilareista meidän demokraattisessa yhteiskunnassa. On hyvä, että valtiovarainvaliokunta nyt lisää jonkun verran määrärahoja tuomioistuimille. Toisaalta voitaisiin sanoa näin, että pitäisi olla itsestään selvää, että oikeusvaltiossa tämä rahoitus on hoidettu niin, ettei eduskunnan joka vuosi tarvitsisi tehdä näitä lisäyksiä.

Arvoisa puhemies! Nyt minä haluaisin kysyä ministeriltä, että kun tiedetään jo tässä vaiheessa, että vuonna 2019 on tulossa raju, raju leikkaus, 30 miljoonaa jopa, niin millä tavalla se aiotaan hoitaa. Onko jo nyt tässä vaiheessa suunnitelmia sen varalle? Jos ei ole, niin olisi korkea aika tehdä niitä.

10.55 Sanna Marin sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Verohallinto on arvioinut, että Suomi menettää joka vuosi 4—6 miljardia euroa harmaalle taloudelle, ja tämäkin on varovainen arvio. Tämän vuoksi sosialidemokraatit ovat nostaneet harmaan talouden

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

torjunnan keskeiseksi osaksi omaa vaihtoehtobudjettiaan. SDP on julkaissut myös yli 20 kohdan ohjelman harmaan talouden torjumiseksi, jossa esitetään muun muassa edustaja Lindtmaninkin esiin nostamaa alipalkkauksen kriminalisointia. On hyvä, että hallitus on perääntynyt omista esityksistään esimerkiksi veronkiertäjien armahduslain ja hallintarekisterihankkeen osalta opposition ja kansalaisyhteiskunnan vaatimuksesta. Lakivaliokunta antoi yksimielisen lausunnon tästä budjetista, ja siellä peräänkuulutimme näitä harmaan talouden torjunnan määrärahoja, ja ne saimme. Tämäkin on hyvä asia, mutta ei kuitenkaan suinkaan riittävä.

Ministeri Lindström, oletteko valmis tarttumaan SDP:n esitykseen harmaan talouden torjunnan ohjelmasta? Tämä on yksi niitä kohtia, joista oikeasti valtiolle voitaisiin saada myös kassavirtaa ja tätä taloudellista tilannetta pystyttäisiin paikkaamaan.

10.56 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Myös minun kysymykseni olisi liittynyt saamelaiskysymyksiin ja siihen, että aika pitkäänhan on jo neuvoteltu pohjoismaisesta saamelais sopimuksesta. Olisin kysynyt siitä, missä vaiheessa se on kenties tulossa eduskuntaan, ja monin osinhan se varmasti on jo valmistumassa hyvin pitkällä.

Lisäksi sitten saamelaiskäräjälakiahan ollaan myöskin uudistamassa. Missä vaiheessa tämä prosessi menee? Tietenkin tilanne pohjoisessa on viime vuosina ollut varsin tiivis saamelaiskysymysten osalta, joten olisi tärkeää, että päästäisiin sitten näissä asioissa myöskin eteenpäin.

Ja vaikka se ei suoraan oikeusministeriön hallinnonalalle kuulukaan, niin täytyy kuitenkin kiittää tässäkin vaiheessa jo siitä, että esimerkiksi kielipesärahoitusta 300 000:lla lisätään, mikä on merkittävä asia.

10.57 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri tässä syksyllä lakivaliokunnassa oli käsittelyssä sakon muuntorangaistusta koskeva hallituksen esitys, jossa peruttiin aiempi sakon muuntorangaistus. Kuitenkin oikeusministeriössä valmistellaan nyt uudelleen tätä lakiesitystä, ja tarkoitus olisi saattaa se voimaan samassa aikataulussa kuin aiempi sakon muuntorangaistuksen laki. Tämä laki on erittäin tärkeä monien liikkeenharjoittajien oikeusturvan ja työturvallisuudenkin kannalta. Voimmeko odottaa, että tämä laki tulee eduskunnan hyväksyttäväksi alkuperäisessä aikataulussa?

10.58 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä talousarvioesityksessä todetaan tällä kyseisellä hallinnonalalla, että nämä tuomioistuimen käsiteltävät asiat ovat monimutkaistumaan päin. Tämähän on huono asia ihmisille, jotka oikeudessa joutuvat käymään, koska tämä oikeudenkäynnin ennakoitavuus heikentyy. Yhtenä syynä tähän mainitaan erityisesti Euroopan unionin säädösten ulottuminen vähitellen yhä laajemmalle alalle hallintolain käytössä sekä yksityis- että rikosoikeudessa. Kysynkin: eikö Suomen tulisi ottaa entistä aktiivisempi rooli, että pystyisimme estämään tätä Suomen edun vastaista EU-säätelyä?

10.59 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaisin yhteen asiaan, joka ei ole nyt suoraan budjettiasia mutta tärkeä asia oikeusministeriön kannalta, ja se on se, että nyt, arvoisa oikeusministeri, teillä on runsaan puolen vuoden kokemus kahden erittäin vaativan ja haastavan tehtävän hoitamisesta, oikeusministerin ja työministerin.

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

Jään pohtimaan, mikä on teidän kokemuksenne tämän puolen vuoden jälkeen. Tehän teette, niin kuin itse sanotte, sitä työtä, mikä hallituksen neuvotteluissa on sovittu, ja siitä kaikki kunnia. Mutta oletteko huomannut esimerkiksi tämän pakkolaki-pakettilainsäädännön yhteydessä, että voi tulla vaikea ristiriitatilanne, että pystyykö oikeusministeri antamaan oikeudelliselta kannalta hyviä neuvoja työministerille olosuhteissa, joissa joutuu ottamaan vastuuta molempien ministeriöiden johtamisesta? En pidä sitä ongelmana, että oikeusministerinä on maallikko, eihän meillä puolustusministerinäkään ole sotilas eikä kenraali, että kyllä maallikko pystyy oikeusministeriötä johtamaan, ja annan tästä teille täyden tunnustuksen, (Puhemies: Aika!) mutta tämä ristiriita ja päällekkäisyys jää mietityttämään.

11.00 Antti Rantakangas kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli hienoa kuulla ministeriltä, että Sipilän hallitus tältäkin osin noudattaa parlamentaarisen valmistelun pohjaa ja tuloksia. Tämä edustaja Tolvasen työryhmä teki hyvää työtä, ja on hienoa, että hallitus on ottanut tähän ohjelmaansa ja myös käytännön toimintaan niitten linjausten eteenpäinviemisen, se on kunnia Sipilän hallitukselle.

Harmaan talouden torjunta on tärkeä asia, ja kaikki tiedämme, että siinä panos, mitä sinne sijoitetaan, tulee takaisin ilman muuta. Tosin tämä SDP:n arviohan, että kymmenkertaisena tulee takaisin, on tietysti yhtä heikolla pohjalla kuin koko vaihtoehtobudjettikin, mutta se on nyt sivuseikka ja nyt puhutaan oikeusministeriön alasta. (Ben Zyskowicz: Merirosvorahaa!)

Käräjäoikeusverkoston osalta tämä oikeudenhoidon uudistamisohjelma esittää rajua leikkausta käräjäoikeusverkostoon. Mikä on ministerin kanta tähän, koska meillä todettiin lakivaliokunnassa linjaus, että näin mittaviin leikkauksiin ei pidä mennä ja jos tehdään joi-tain ratkaisuja, pitää olla selvät kriteerit siitä, millä tavalla istuntopaikkoja tai muita sitten karsitaan, jos siihen mennään?

11.01 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Rantakangas, ottakaa tuo puheenvuoro kokonaan uusiksi. Te nyt harrastatte huolellista väärin ymmärtämistä ja annatte väärää tietoa. Juuri hetki sitten tässä salissa sanoin, että meidän arviomme perustuu 23-kohtaiseen harmaan talouden torjuntaohjelmaan. Äsken kysyin, aikooko oikeusministeri esittää alipalkkauksen kriminalisointia. Minulla on ainakin yksi tukija tälle ajatukselle, se on nimittäin ryhmänjohtaja Lindström viime kaudelta. Te allekirjoititte edustaja Tolppasen aloitteen siitä, että alipalkan maksaminen pitäisi kriminalisoida. Aiotteko te nyt käyttää sitä valtaa, joka teillä oikeusministerinä on?

Ja edustaja Rantakangas, kysytäänpä tästä 24:n kohdan ohjelmasta: käykö teille se, että mahdollistetaan korruption rikosten ilmoittaminen esitutkintaviranomaisille salassapitosäännösten estämättä? Uskon, että se Zyskowiczille käy, käykö? Käykö kanneoikeus? Otatteko meidän esityksemme?

11.02 Antti Rantakangas kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! 20 miljoonaa lisää rahaa harmaan talouden torjuntaan ja 200 miljoonaa takaisin. Tämä oli se kritiikin kohde, koska jokainen ymmärtää sen, että tällä panoksella ei saada kymmenkertaista tulosta. Jos tällainen olisi, sinne kannattaisi panna varmaan sitten miljardi, niin meillä ei olisi kestävyysvajetta ollenkaan. Tässä mielessä kritiikki kohdistui siihen teidän esittämäänne panokseen ja tuotokseen, mitä tulee. Nämä esitykset, mitä teillä on siellä ohjelmassa, ovat hyviä ja varmasti porukalla eteenpäinvietäviä, (Eduskunnasta: Mutta summat eivät täs-

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

mää!) mutta tämä teidän budjettinne pohja on sillä tavalla heikolla pohjalla, se on suolla vähän. Tässä mielessä tähän tämä kritiikki pohjautui.

Mutta viedään yhdessä eteenpäin, ja me kaikki olemme sitä mieltä, että harmaata taloutta pitää torjua. Oli hyvä, että hallitus lisäsi budjetin täydennyksessä määrärahat, jotka sieltä puuttuivat, ja vie eteenpäin tätä parlamentaarisen työryhmän hyvää työtä. Tämä ei ole puoluepoliittinen asia, tämä on yhteinen asia, koko eduskunnan asia, ja se on myöskin viesti tänne, että harmaalla taloudella ei ole hyväksyntää suomalaisessa yhteiskunnassa.

11.03 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edellisissä hallitusohjelmaneuvoitteluihin olin mukana ja sain johtaa harmaan talouden työryhmää, siis hallitusohjelmaneuvoitteluihin, joissa oli kuuden puolueen edustajat mukana. Se on yksi vaativimpia tehtäviä, joita minulla on ollut. Me päädyimme 31 toimenpide-ehdotukseen, jotka tulivat edellisen hallituksen hallitusohjelmaan, ja hallitusohjelmaneuvoitteluihin sovittiin noin 20 miljoonan panostuksesta harmaaseen talouteen. Olin kahteen otteeseen vielä neuvoittelujen aikana yhteydessä johtaja Hirvoseen — superasiantuntija näissä — että 300—400 miljoonaa on se realistinen tavoitetaso, joka sillä voidaan saavuttaa. Nyt demarien on 20 miljoonaa ja 200 miljoonaa. Se on aivan siinä asiantuntijatasoisessa suhteessa, mikä oli jo aiemminkin, ja on johtanut merkittävään tulokseen niitten tavoitteitten (Puhemies koputtaa) kohdalta, joita silloin asetettiin, että kyllä tämä meidän demarien ehdotus on ihan vakavasti otettava.

11.05 Ben Zyskowiec kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun ulkomaalainen Suomessa tekee törkeän rikoksen tai syyllistyy toistuvasti rikokseen, hänet voidaan karkottaa maasta. Nykyinen prosessi on sellainen, että ensin poliisi virkavastuulla tekee Maahanmuuttovirastolle esityksen karkottamisesta, sen jälkeen Maahanmuuttovirasto päättää, sen jälkeen tästä päätöksestä voi valittaa hallinto-oikeuteen ja sen jälkeen vielä voi hakea valituslupaa korkeimmasta hallinto-oikeudesta. Eikö tämä viimeinen vaihe ole täysin tarpeeton, ja aiotteko, ministeri Lindström, poistaa sen oikeusprosessien sujuvoittamiseksi ja nopeuttamiseksi?

Toinen kysymys: Tässä hallituksen turvapaikkapoliittisessa toimenpideohjelmassa sanotaan, että turvapaikka-asioiden täysistutokäsittelyä nopeutetaan. Mitä aiotte tässä suhteessa tehdä? Voitaisiko ajatella, että siitä Helsingin hallinto-oikeuden päätöksestä turvapaikka-asioissa ei olisi lainkaan valitusmahdollisuutta korkeimpaan hallinto-oikeuteen?

11.06 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin hyvä puheenvuoro edustaja Zyskowieciltä, ja olen täysin samaa mieltä. On hyvä, että turvapaikkahakemusten käsittelyä nyt nopeutetaan, koska se vaikuttaa vastaanottojärjestelmän kustannuksiin.

Turvapaikanhakijoiden määrän kasvu on lisännyt muun muassa naisiin ja tyttöihin kohdistuvaa seksuaalista häirintää. Miten tähän aiotaan puuttua oikeusministeriön hallinnonalalla?

11.06 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On erinomaisen hyvä asia, että edustaja Rantakangas otti tämän vaihtoehtobudjetin tuottoarvion esiin, ja niin kuin sanoin, se ei perustu ainoastaan siihen 20 miljoonan lisäsatsaukseen, vaan tähän laajaan ohjelmaan, josta nyt olen ottanut kolme esimerkkiä.

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

Arvoisa puhemies! Edustaja Rantakankaan lisäksi pääministeri Sipilä kritisoi SDP:n vaihtoehtobudjettia hötöksi juuri tämän harmaan talouden torjunnan takia. On ehkä syytä palauttaa mieleen, mikä oli viime kaudella keskustan vaihtoehtobudjetissa harmaan talouden osuus. Se oli 600 miljoonaa euroa ilman mitään ohjelmaa, ilman mitään panostuksia. Edustaja Rantakangas ja silloinen puheenjohtaja Sipilä naama pokkana esittivät 600 miljoonaa euroa täysin ilmasta. Meillä sentään on lisäsatsaukset, meillä on ohjelma. Nyt kysyn, oikeusministeri Lindström: otatteko nämä meidän esityksemme vastaan, aiotteko paneutua harmaan talouden torjuntaan niin kuin me olemme esittäneet?

Puhemies Maria Lohela: Edustaja Rantakangas, ja sen jälkeen ministeri Lindström.

11.07 Antti Rantakangas kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin sainoin, meillä kaikilla on yhteinen näkemys siitä, että pitää antaa eduskunnasta ja hallituksesta viestiä, että harmaata taloutta ei hyväksytä, ja tehdä kaikki toimenpiteet siihen. Siitä varmasti me olemme kaikki samaa mieltä, ja kaikki hyvät esitykset, mitä tulee myös oppositiolta, varmasti ministeriö ottaa huomioon ja toimeenpantavaksi. Mutta teidän esityksenne, 20 miljoonaa panoksia ja se 200, totta kai on höttöä. Ei siihen usko kukaan. Te uskotte, koska te olette tehneet budjetin ja teidän pitää saada se 300 miljoonaa näyttämään positiiviselta, tämä ensi vuoden esitys. Mutta te ette esitä siellä vaihtoehtobudjetissanne sitä 3 miljardin sopeutusohjelmaa, mitä te vaaleissa esititte. Nyt täällä edustaja Lindtman puhui jostain 600 miljoonasta. Te löitte 3 miljardia pöytään säästöjä, sopeutuksia, ja teillä budjetista esityksiä ei löydy niihin kuin pieni murto-osa. Eli kannattaa nyt kuitenkin katsoa myös omia esityksiä, kun te lähdette kritisoimaan edellisen opposition esityksiä. (Jukka Gustafsson: Tämä kohta meni kyllä 4—0 demareille!)

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Lindström, 3 minuuttia.

11.08 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström: Arvoisa rouva puhemies! Jos nyt lähdettäisiin ensiksi vielä tästä harmaan talouden torjunnasta. Jottei tule mitään vääriä käsityksiä, niin sanon, että kyllä hallitus siis suhtautuu erittäin vakavasti näihin sosialidemokratien esityksiin, koska ne ovat ihan järkeviä esityksiä. Talouspoliittinen ministeriryhmä on ottanut tämän asian niin sanotusti työn alle, eli nyt tutkitaan kaikkia niitä toimenpiteitä, mitä edellisen hallituksen aikana on hyvää työtä tehty, ne linjataan, mitä on jo tehty, mitä ollaan tekemässä ja mitä on järkevää ehkä tulevaisuudessa tehdä, niin että tämä työ on käynnissä — tulkoon tämä nyt ihan selkeästi sanotuksi. (Jukka Gustafsson: Ei ole helppoa kepun kanssa!)

Sitten iso asia, kysymys näistä kriteereistä liittyen tähän käräjäoikeusverkostoon: Edustaja Hänninen kysyi, edustaja Rantakangas kysyi näistä — voi olla, että joku muukin. Mitä siinä nyt sitten pitäisi ottaa huomioon? Juttumäärät, matkustaminen, tekniikka, investointitarpeet, vuokrataso, mutta ei pidä missään nimessä unohtaa oikeusturvaa, koska se on kaikkein tärkeintä minun mielestäni, että se oikeusturva toteutuu. Näiltä pohjilta tietenkin sitten katsotaan, mikä se linjaus on. Tässä on tehty menneinä vuosina isoja, rankkoja leikkauksia liittyen käräjäoikeusverkostoon, ja tämä on äärettömän kipeä ja vaikea asia. Ei minulle siitä tarvitse muistuttaa, muistan sen vain viime vaalikaudelta, kun hovi- ja hallinto-oikeusverkostoa uudistettiin — mutta ei mennä siihen nyt. Eli tämä asia on tietenkin kovasti mietinnässä, että muun muassa näitä asioita tässä täytyy katsoa, koska sitten, mitä sin-

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

ne ikinä jääkään niitä käräjäoikeuksia, siellä pitää tekniikan olla kunnossa, joudutaan investoimaan, niin että voidaan näitä oikeuden istuntoja pitää myös niin, ettei ihmisen tarvitse aina ajella sinne oikeuteen.

Edustaja Zyskowiczilla oli äärettömän ajankohtainen puheenvuoro liittyen nyt näitten valitusprosessien ja ylipäätään turvapaikanhakijoitten prosessin nopeuttamiseen. Olen mooneen kertaan oikeusministeriössä antanut tehtäväksi selvittää, mitä me voimme tälle asialle tehdä, niin että oikeasti nämä prosessit nopeutuvat vuosista kuukausiin. (Ben Zyskowicz: Voisiko sitä prosessia nopeuttaa?) — Sitäkin prosessia täytyy nopeuttaa, te olette aivan oikeassa. — En tiedä, kuinka vankasti minun se pitää sanoa, mutta kyllä minä olen sen asian rautalangasta vääntänyt meidän virkamiehillemme, että tätä työtä pitää nopeuttaa. Se paine tulee myös maahanmuuttoministeriryhmästä, se tulee minulle, ja sitä kautta se menee sinne eteenpäin. Siellä pohditaan nyt sitten muun muassa tätä valituslupaa, voidaanko sille tehdä jotain, mitä te esitte. Tässä kohtaa en sano, voiko sen poistaa, mutta tätä asiaa ihan oikeasti selvitetään, muutenhan tästä ei tule nopeampaa.

11.11 Ari Torniainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On erittäin hyvä, että oikeudenhoitoon ja sisäiseen turvallisuuteen osoitetaan lisäresursseja — kiitos, ministeri Lindström, teille siitä. Etenkin tuomioistuinlaitosten rahoitustilanne on jo kauan ollut hyvinkin tiukka. Siellä tarvitaan lisää resursseja.

Oikeusministeriön hallinnonalan kustannukset muodostuvat hyvin pitkälti henkilöstö- ja toimitilakustannuksista. Tässäkin tilanteessa on hyvä, että vankilaverkosto pidetään nykyisellään ja vankiloita peruskorjataan tarpeen mukaan. Vankilaverkostoon tarvitaankin pitkäjänteisyyttä. Arvoisa ministeri Lindström, mikä on Pelson vankilan peruskorjauksen tilanne tällä hetkellä, lähtehän se työ käyntiin?

Lopuksi haluaisin sanoa, että oikeusministeriön hallinnonalan tilat ovat hyvinkin arvokkaita tiloja. Käydäänkö Senaatti-kiinteistöjen kanssa keskustelua näistä toimitilavuokrista?

11.13 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Poliiseilla ja syyttäjäillä on ollut tiukkaa, ja nyt on tulossa hieman lisäyksiä. Mutta kysyisin semmoisesta asiasta, josta täällä ei ole ollenkaan keskusteltu, eli siitä, että nyt pidätettiin kaksi turvapaikanhakijaa, joita epäillään rikoksista. Meillä oli vuonna 2007 rikosoikeudenkäynti, joka liittyi siihen, että oli ollut joukkotuhontaa Ruandassa, ja tämä oikeudenkäynti kesti viisi vuotta. (Ben Zyskowicz: Ja maksoi miljoonia!) — Juuri olin tulossa siihen, että se maksoi Suomelle miljoonia. — Silloin jo käytiin periaatteellista keskustelua siitä, millä perusteella näitä oikeudenkäyntejä käydään Suomessa. Erityisesti nyt tässä taloudellisessa tilanteessa kysynkin ministeriltä sitä, onko nyt pohdittu minkäänlaista uudenlaista ohjeistusta. Täsähän on aika ohut liittymä Suomeen, ollaan turvapaikanhakijoina, niin että olisiko tässä sitä mahdollisuutta, että tätä ei käsiteltäisi Suomessa? Ja miten on näiden henkilöiden palauttaminen takaisin? Mielestäni tässä taloudellisessa tilanteessa... Meidän täytyy ottaa nyt huomioon, että näitä voi olla tulossa lisääkin. Minkä linjan me otamme näiden (Puhemies koputtaa) terroristirikosten kanssa?

11.14 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunta on yksi eduskuntakauden keskeisiä painopisteitä, ja oli välttämätöntä, että kunta- ja terveysjaostossa lisäsimme ulosottoon 1,3 miljoonaa euroa. Tämä siksi, että lisäresurssien suuntaaminen vain käsittelyketjun alkupäähän, poliisille ja

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

syyttäjälaitokselle, olisi helposti johtanut asioiden ruuhkautumiseen tuomioistuimissa ja ulosotossa. Tällä lisäyksellä ikään kuin saimme sitten estettyä sen, ettei tuo ulosoton noin 10 miljoonan kertymä jää nyt saamatta.

Mutta kyllä tässä sanon sosialidemokraateille, että teidän unelmahöttösamponne tästä harmaan talouden torjunnasta on kyllä epäuskottava, ja mielelläni kuulisin, mitä tietopalvelu teidän laskelmistanne on tässä sanonut.

Oikeusministeriltä haluan kysyä: kun katsotaan kehyskautta ja mennään vuoteen 2019 — siellä on erittäin rajut luvut, miinus 30 miljoonaa euroa vähintään — ja tämän lisäksi hallituksen on tehtävä vielä lisäsäästöjä tällä kehyskaudella, kun säästöjä on peruttu, niin mihin toimenpiteisiin te ryhdytte, että oikeudenhoidon uudistamisohjelma (Puhemies ko-puttaa) saadaan eteenpäin, että oikeusturva toteutuu ja ne säästöt saadaan aikaiseksi?

11.15 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on kyllä varsin vastuutonta se, että jos puhumme harmaan talouden torjunnasta, niin täällä jotkut kehtaavat sanoa esityksiä siihen liittyen hötöksi. Kyllä minä sanon ihan suoraan, että olisin toivonut myös, puhemies, että edustaja Rantakangas olisi nyt jäänyt kuuntelemaan. Nimittäin kun katselee tätä keskustan edellistä vaihtoehtobudjettia — kun rupesimme vastuullisesti omaamme laatimaan, tietenkin tutustuin tähän, ja piti oikein silmälasit kaivaa, kun en meinannut uskoa silmiäni — niin keskusta oli löytänyt 600 miljoonaa harmaan talouden torjumisesta. Me muuten tutkimme nämä ehdotukset ja huomasimme, että näin on. (Jukka Gustafsson: Totta on, totta on!) Siellä on höttöä melkein 80 prosenttia näistä rahoista, ja siksi emme harmaan talouden ohjelmaamme rakentaneet tämän keskustan esityksen varaan vaan hyvin vastuullisesti. Meillä on toimenpideohjelma, jossa on todella monta esitystä harmaan talouden torjumiseksi. Se on vakava asia. Sillä voidaan saada yhteiskunnalle paljon lisää verotuloja. Oli ihan hyvä kuulla, että ministeri sanoi, että otetaan vakavasti tämä. Minulle sopii erinomaisesti, että käydään yhdessä nämä esitykset läpi.

11.16 Timo V. Korhonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös sisäisen turvallisuuden näkökulmasta on myönteistä, että täällä nyt todetaan, että vankilaverkosto pidetään ennallaan. Yksittäiseen kysymykseen, jonka edustaja Torniainen jo otti tuossa esille: Vaalassa olevan Pelson vankilan peruskorjauksesta, jos oikein muistan, tehtiin päätös jo vuonna 2010. Siihen varattiin myös määrärahat, mutta siitä huolimatta tätä peruskorjausta ei ole toteutettu. Ilmeisesti yksi ongelma on se, että jos peruskorjaus tehdään, niin siitä seuraa se, että Senaatin vuokratulot nousevat merkittävästi, ja määrärahoja näihin nouseviin vuokratuluihin ei ole olemassa.

Nyt valtiovarainvaliokunta on ottanut selkeän linjan siihen, että valiokunta pitää tärkeänä, että muun muassa Pelson vankilan peruskorjaushanke toteutetaan aikataulun mukaisesti. Arvoisa ministeri, yksittäisenä kysymyksenä: millä tavalla olette ajatellut tätä asiaa, peruskorjausta, vietävän nyt eteenpäin?

11.17 Jari Ronkainen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin tuossa ministeri kertoi ja tiedossa on, turvapaikanhakijamäärät työllistävät oikeuslaitosta. On tärkeää tehostaa toimintaa ja lisätä määrärahoja prosessien nopeuttamiseksi ja sumien purkamiseksi. Tästä tulee pitkässä juoksussa varmasti säästöjä. Ministeri jo osittain vastasikin minun kysymykseeni, mutta täällä salissa kun on kyselty nyt näitten rahojen riittä-

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

vyyden perään, niin tätä on tietysti vaikea arvioida, mutta kysynpä ministeriltä kuitenkin: tulevatko rahat riittämään tässä hommassa?

11.18 Kalle Jokinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täydentävässä talousarvioesityksessä Helsingin hallinto-oikeus ja korkein hallinto-oikeus saivat lisäresursseja 7,7 miljoonaa euroa, ja ministeri tuossa kertoi, että niillä voidaan palkata jopa 130 henkilöä lisää purkamaan tuota turvapaikkahakemuksista aiheutuvaa ruuhkaa. Valtiovarainvaliokunta on pitänyt tärkeänä sitä, että oikeuslaitokset ovat riittävästi resursoituja, mutta samalla myös kiinnittänyt huomiota siihen, että näihin toimintaprosesseihin täytyy kiinnittää huomiota. Ei se voi olla vain niin, että aina lisätään rahaa, jotta saadaan lisää väkeä, vaan ne prosessit ja toimintamallit pitää saada joustaviksi ja nopeiksi. Missä vaiheessa tämä asia nyt on menossa?

Toiseksi kysymykseksi kysyn vielä tuosta liikennekaaresta. Sen yhteydessä on tarkoitus liikenneerikosten seuraamusjärjestelmä käydä läpi. Missä vaiheessa on se, että lievemmat liikenneerikokset muutettaisiin hallinnollisiksi seuraamuksiksi? Silloin ajo-oikeuteen vaikuttavien rikkeiden määrää voitaisiin vähentää.

11.19 Susanna Huovinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Palaisin vielä tähän harmaan talouden keskusteluun ja haluan kyllä myös osaltani kiittää ministeriä siitä linjauksesta, että kaikkiin vakavasti otettaviin esityksiin suhtaudutaan myös hallituksen puolella vakavasti ja niihin tutustutaan. Ihan ilman sarvia ja hampaitahan näitä pitää katsoa, mitkä ovat parhaat keinot saada tähän toimintaan joku parempi ote. Olen sitä mieltä, että tässä edustaja Rantakankaan äskeisessä purkauksessa — nythän hän lähti jo sitten karkuun tätä itse avaamaansa keskustelua (Markku Rossi: Ei Rantakangas lähde karkuun!) — oli hyvin ikävää, kun keskustelu siihen saakka oli käyty mielestäni aivan asiallisessa hengessä tässä salissa, että sitten alettiin väitellä, että meidän vaihtoehtobudjettimme perustuu joillekin aivan omituisille laskelmille, kun me olemme selvittäneet ja jaostossa olemme kuulleet harmaaseen talouteen liittyviä asiantuntijoita. Kannattaa nyt ihan vaikka kopiot ottaa, edustaja Rossi, edustaja Rantakankaalle näistä materiaaleista, joita me olemme saaneet. (Puhemies koputtaa) Pyydän asiallisuutta tähän keskusteluun.

11.20 Elsi Katainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä pyytäisin ministeriltä täsmällisempää vastausta oikeus- ja sisäasiainministeriön keskinäiseen riippuvuuteen liittyen tuohon käräjäoikeusverkostoasiaan.

Säästöpainee ovat todella kovia, ja on toki sellaisia sivukanslioita, joiden lakkauttaminen toisi säästöjä oikeusministeriölle, mutta kustannuspaineet siirtyisivät monessa tapauksessa sisäministeriön hallinnonalalle, ja tällöinhän tällainen nollasummapeli ei ainaakaan julkista taloutta millään tavalla ole helpottamassa. Näin on erityisesti sellaisilla paikkakunnilla, joiden läheisyydessä on vankila, mikä vaatii sitten tietysti poliisien resursseja vankikuljetuksiin.

11.21 Lauri Ihalainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä tähän harmaaseen talouteen.

Tämän hetken keskustelun tärkein puheenvuoro oli ministeriltä sen vuoksi, että hän totesi, että SDP:n esittämä konkreettinen harmaan talouden torjuntaohjelma on vakavasti otettava ja ne ideat menevät hallituksen pöydälle. Arvo siitä.

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

Viime hallituskaudella, jota kokoomus myös johti, määriteltiin yhdessä, että se ohjelma tuottaa 200—300 miljoonaa euroa vuodessa, eikä sitä kukaan kyseenalaistanut, koska se tuotti sen määrän. Ei se tulevakaan ohjelma tai toiminta 200:aa miljoonaa tuota, ellei se ole uskottava ohjelma, ja sen vuoksi me teimme tämän ohjelman, joka mahdollistaa sen, että harmaasta taloudesta saadaan se 200 miljoonaa.

Otan vain esimerkin: Jos nyt otetaan yksi asia, eli veronumero lainataan muillekin aloille kuin rakennusosalalle, rupeaa tulemaan tuloja. Jos otetaan tilaajavastuulaki ja uudistetaan se, rupeaa tulemaan veroja. Alipalkkauksen kriminalisointi ja sanktioitten nostaminen (Puhemies koputtaa) ja niin poispäin. [Puhemies antoi puheenvuoron seuraavalle puhujalle.]

11.22 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin kiitän ministeriä hyvästä vastauksesta koskien käräjäoikeusverkostoa. Siellä tuli aika hyvin esille, millä perusteella ministeri sitten aikanaan asiaa linjaa.

Mutta varsinainen kysymys koskee päiväsakkoja ja rikesakkoja. Niistähän valtaosa peritään liikenne rikkomuksista. Kysyisin ministeriltä, oletteko te pohtinut, missä se raja kulkee, etteivät liikennevalvonta ja rahan kerääminen ikään kuin näyttäytyä samassa paketissa. Tällä ainakin omasta mielestäni on merkitystä yleiselle lainkuuliaisuudelle.

Ja kysyisin samaa, mitä edustaja Jokinen kysyi, voidaanko nämä pienemmät liikenne rikkomukset, jotka vähän tahattomasti ovat tapahtuneet, ilman liikenteen vaarantamista, käsitellä ikään kuin hallinnollisena menettelynä, jolloin kolmesta pienestä rikkeestä ei lähdä kortti pois.

11.23 Arto Pirttilahti kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olisin tiedustellut tästä valitusoikeudesta ja hallintotuomioistuimien toiminnasta. Eli meillähän haetaan muutosta vuosittain noin 30 000:een eri viranomaisten päätökseen. Mikä on kansalaisen valitusoikeus? Muun muassa esimerkkinä tämä suden kannanhoidollinen lupa, mikä haettiin viime keväällä: se meni tämän valitusprosessin kautta aika ohitse sille toiminnalle, vaikka positiivinen päätös tulikin myöhemmin. Mutta isommissa asioissa on meillä investointeja monta, mitkä odottelevat hallinnollisia päätöksiä. Toinen isompi asia on vielä viranomaisten keskinäinen valitusoikeus. Onko tähän mietitty jotain uutta kehittämisen lenkkiä, koska siinäkin olisi neuvottelumenettely paljon parempi kuin keskinäinen kiistely hallinto-oikeuksissa?

Puhemies Maria Lohela: Vielä edustajat Kankaanniemi, Marin ja Hänninen, ja sitten ministeri vastaa.

11.24 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jaostossa ilmeni tosiaan se, että harmaan talouden torjunnan osalta se lisärahoitus, joka on ollut tänä vuonna 2,9 miljoonaa euroa, päättyy vuoden loppuun, ellei lisäystä tehdä, ja jakovarasta päätimme sitten näin tehdä, että 2,8 miljoonaa lisätään, ja se on ymmärtääkseni oikeusministeriön hallinnonalalla se summa, joka on siis edellisen hallituksen ja sosialidemokraattisen valtiovarainministerin toimesta laadittu. Eli tällä varmistetaan nyt se, että harmaan talouden torjunta ei siinä kapeikossa, joka olisi syntynyt, ellei tätä lisäystä olisi tehty, vaikeudu, ja tämä on tietysti se kaikkein tärkein viesti.

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

Nyt on tietysti mielenkiintoista kyllä tutkia tuota sosialidemokraattien vaihtoehtoa, että onko se todella vaihtoehto. (Välihuutoja sosialidemokraattien ryhmästä) Miksi ette sitä viime kaudella toteuttaneet?

11.25 Sanna Marin sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös minä yhdyn edustaja Huovisen ja edustaja Ihalaisen kiitoksiin ministeri Lindströmiä kohtaan. On hyvä, että te tunnustatte, että viime hallituskaudella on tehty hyvää työtä harmaan talouden torjunnan osalta, tunnustatte sen, että SDP:n esittämä harmaan talouden torjunnan ohjelma on hyvä ja siinä on paljon avauksia, jotka kannattaa ottaa myös hallituksen esityksiksi. Me olemme tehneet myös lakivaliokunnassa hyvää työtä edustaja Tolvasen johdolla ja siellä saaneet yhteisiä lausuntoja, yhteisiä mietintöjä ulos, ja näen, että vaikka olemmekin nyt eri puolilla hallitus—oppositio-rajaja, niin esimerkiksi tämä harmaan talouden torjunnan ohjelma on senkaltainen, että siinä olisi varmasti löydettävissä yhteisiä näkemyksiä näiden osalta. Toivon, että myös edustajat Rantakangas ja Sarkomaa näkisivät nämä mahdollisuudet, mitä harmaan talouden torjunnalla on, ja ne mahdollisuudet, miten sillä voitaisiin taloutta parantaa. Eli tässä peräänkuulutan yhteistyötä.

11.26 Katja Hänninen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan itsekin kiittää siitä, että lakivaliokunnassa edustaja Tolvasen johdolla ollaan saatu kuitenkin hyviä mietintöjä sekä hyviä lausuntoja aikaiseksi. Tosiaan tämä harmaan talouden määrärahojen takaisin ottaminen budjettiin on iso saavutus niin suomalaiselle yhteiskunnalle kuin taloudellekin.

Elikkä meidän vaihtoehtobudjetissammehan lähdetään siitä, että tämän nykyisen toimintaohjelman jatkaminen tuo noin 50 miljoonaa euroa lisää verotuloja vuodessa, ja näen, että se on aika realistista. Ja toki on muita toimenpiteitä, jotka sitten lisäisivät harmaasta taloudesta saatavia tuloja, mutta niitä en lähde tässä erittelemään.

Kiitan ministeriä siitä, että otitte vastauspuheenvuorossanne esille sen, että oikeusturvasta pitää huolehtia, ja se on se ykkösasia. Toivon, että sitten kun käräjäoikeusverkostoa lähdetään pohtimaan, miettimään sen kehittämistä, niin todella nämä kriteerit on sitten auki kirjoitettu ja käydään kunnon lausuntokierros ja huomioidaan tosiaan näitten käräjäoikeuspaikkakuntien erityistarpeet, niin kuin tässä edustaja Katainenkin otti (Puhemies: Aika!) ansiokkaasti esiin.

Puhemies Maria Lohela: Sitten ministeri Lindström 3 minuuttia, ja sen jälkeen siirrytään sisäministeriön hallinnonalalle.

11.27 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos erittäin rakentavasta keskustelusta tärkeitten asioitten kanssa. Jälleen kerran pahoittelen, en ehdi varmaan kaikkiin vastata, mutta koetan poimia täältä nyt näitä, mihinkä en ole vielä ehtinyt vastata.

Mennäänpä tähän edustaja Kärnän esille nostamaan ILO-sopimukseen sen takia, että olin eilisen päivän tuolla pohjoisessa nauttimassa pakkasesta mutta myös saamelaisten seurasta. Se oli hyvä keskustelu, mikä siellä käytiin. Siellä oli myös tämän vähemmistön edustaja paikalla, eli sain hyvän raportin siitä. Toki olin jo tietoinen, mitä on tapahtunut, mutta mielestäni se on tärkeää, että menen paikan päälle ja naamatusten, näen ne ihmiset niin sanotusti silmästä silmään ja kuulen heidän mielipiteensä. Mitä nyt sitten tulee tähän

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

selvitykseen, niin mahdollisimman pikaisella aikataululla varmaan tässä heti vuoden alussa pyritään tämä selvitys käynnistämään. Sain siitä tietysti palautetta: eikö nyt ole jo selvitetty tarpeeksi? Aivan varmasti tietoa ja selvitystä on, mutta koetettaisiin nyt tämä ongelma, joka on paikallisesti iso, ratkaista rakentavalla tavalla ja etsiä se tie siihen sopuun. Se on mielestäni se selvityksen clou, minkä takia sitä kannattaa kuitenkin hakea ja mennä sitten sitä kautta eteenpäin tämän vaikean vaikean asian kanssa.

Täältä tuli yksityiskohtainen kysymys myös liittyen Pelson vankilaan. Ne korjaukset tulevat tämän hallituskauden aikana etenemään, mutta minä en voi tässä luvata, että niitä kiihreedittäisiin. Se peruskorjaus voisi alkaa aikaisintaan vuonna 17. Meillä on nyt kuitenkin ensi vuonna jo Keravan, Hämeenlinnan ja Jyväskylän vankiloitten investointien toteutus menossa. Mutta Pelsoa ei ole unohdettu, se tulkoon sanottua tässä yhteydessä.

Edelleen tähän käräjäoikeusverkostoon: Edustaja Katainen nosti esille tämän, että miten nämä kustannukset sitten jakautuvat, tulevatko ne sitten sisäministeriön puolelle. Tämä on sitä pohdintaa, mitä meidän nyt pitää tehdä. Tämä oikeusturva on tärkeä asia. Nämä sivupaikat ovat tietysti yksi asia, mikä tässä varmaan on osana vaikuttamassa, mutta myös tietysti sen tiedän, että monella paikkakunnalla tämä on tavallaan alihankintaa — siellä on pieniä lakitoimistoja, jotka ovat riippuvaisia näistä käräjäoikeuksista — ja näin ollen kaikki ratkaisut, mitkä siihen liittyvät, vaikuttavat myös siihen ja työllisyyteen. Että tämä kaikki täytyy punnita ja sitten tehdä päätös niin, että sen kanssa voidaan sitten elää. Sekin täytyy sanoa, että tämä henkilökunta odottaa ratkaisua. He ovat nyt roikkuneet niin sanotusti tässä löysässä hirressä pitkän aikaa, ja he ovat viestittäneet minulle, että tehkää ratkaisu, olkoon se mikä tahansa, mutta tehkää päätöksiä. — Kiitos.

Yleiskeskustelu keskeytettiin kello 11.30.

Yleiskeskustelua jatkettiin kello 19.55.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan oikeusministeriön hallinnonala koskevan pääluokan 25 käsittelyä.

19.55 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa rouva puhemies! Lakivaliokunta painotti omassa kannanotossaan ensi vuoden talousarvioon erityisesti turvapaikanhakijoista johtuvia paineita budjettiin sekä tuomioistuinlaitoksen ja rangaistusten täytäntöönpanon voimavarojen turvaamista ja samaten myös harmaan talouden ja talousrikollisuuden ehkäisyä. Kokonaisuudessaan, kun määrärahaesitys on noin 906 miljoonaa, on siinä lisäystä edellisvuoteen 17,5 miljoonaa. Tärkeää on, että nämä lisäykset kohdistuvat esimerkiksi tietojärjestelmähankkeisiin Rikosseuraamuslaitokselle ja myös uhrin aseman parantamiseen.

Varmaan kaiken kaikkiaan tässä taloustilanteessa voi oikeusministeriön hallinnonalan talousarvioesitystä pitää kohtuullisena, kun osa hallinnonaloista on joutunut paljon kovempien leikkausten kohteeksi. Nämä pienetkin määrärahalisäykset auttavat kyllä oikeusministeriön hallinnonala jossain määrin, ehkä vähäisessä määrin kuitenkin, tasapainottamaan niitä budjettileikkauksia, jotka kehyskaudella kaiken kaikkiaan tulevat vastaan. Nimitäin kyllä vuoden 2019 tasossa jo oikeusministeriönkin nettosäästöt ovat siellä 30 ja 40 miljoonan luokassa, joten tiukkaa linjaa myös oikeusministeriön taloudenpitoon on tulos-

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

sa. Kun suurimmat menoerät koskevat henkilöstömenoja, niin kyllähän tämä asettaa myös henkilöstöresursseihin aikamoista painetta muutaman vuoden aikajänteellä.

Turvapaikanhakijatilanteesta juontuva paine tuomioistuimille liittyy kielteisten oleskelulupien saamiseen ja niistä valittamiseen. Erityisesti täällä pääkaupunkiseudulla ovat tuomioistuimet ruuhkautuneet. Kannattaisikin ehkä pohtia näiden turvapaikanhakijoiden muutoksenhaku—oleskelulupa-prosessin osalta sitä, että jaettaisiin niitä useammille tuomioistuimille ja hajautettaisiin näin sitä käsittelyä. Tämä tilanne johtaa myös kyllä oikeusavun tarpeen kasvamiseen, mikä täytyy talousarviossa huomioida.

Onkin ollut tärkeätä, että hallitus on tehnyt aktiivisesti toimia sen eteen, että turvapaikanhakijatilannetta saadaan paremmin hallintaan ja niitä prosesseja joustavoitettua tuomioistuintkäytäntöjen suhteen. Käsittelyruuhkaankin nyt myönnetään lisämäärärahaa melkein 13 miljoonaa euroa. Kuitenkin jo nyt tiedetään, kun oletetaan, että noin 30 000 turvapaikanhakijaa Suomeen tulee, vaikka niistä vain 10 000 sitten jäisikin Suomeen, että tuo resursoitu käsittelyruuhkan määräraha saattaa olla liian alhainen.

Valitettavaa on, että oikeusministeriön hallinnonalalta harmaaseen talouteen kohdistuvaa määrärahaa katoaa. Sille tulee kuitenkin takaisin sitä 1,3 miljoonaa. Tärkeää on tietenkin, että sitten toisella hallinnonalalla sisäministeriössä poliisille ja syyttäjälle tulee kyllä harmaan talouden torjuntaan pysyviä mekanismeja, joten on tärkeää, että myös tästä pidetään huolta.

Jatkokäsittelylupajärjestelmä ja sitä koskevat muutokset vähentävät työmäärää muutoksenhaussa, ja sillä ajatellaan tulevan säästöjä jo ensi vuodelle 2 miljoonaa, mutta se voi olla kyllä hieman yläkanttiin arvioitu. Valiokunnassa kävimme keskustelua, että ehkä totuudenmukaisempaa olisi noin 700 000 euron säästö, mikä siis koskee kaikkia riita- ja hake-musasioita ja isoa osaa rikosasioita koskevia jatkolupakäsittelyitä. Tämä aiheuttaa tietenkin käräjäoikeuksien vaatimustasolle paineita. Mutta toivon, että käräjäoikeusverkoston suhteen voitaisiin edetä samalla tavoin kuin myös vankilaverkoston suhteen. Tässä vaiheessa, kun vasta muutamia vuosia sitten käräjäoikeusverkostoa raskaalla kädellä reformoitiin, ei varmaankaan ole oikeuspoliittisesti perusteltua lähteä sitä nyt uudestaan muokkaamaan. En pidä sen harventamista tässä vaiheessa missään mielessä järkevänä.

Lopuksi haluan todeta, että saamelaiskysymys täytyy tällä vaalikaudella saada eteenpäin, toivon mukaan myös ratkaistuksi. Siksi ne selvitystyöt, mitä on laitettu alulle, ovat tärkeitä. Myös kysymykset pohjoismaisesta saamelaisopimuksesta, saamelaiskäräjälain uudistuksesta ovat tärkeitä. Mutta tähän varmasti palattaneen myöhemminkin. — Kiitoksia.

20.00 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Oikeusministeriön hallinnonalalle vuodelle 2016 ehdotettava määräraha on vuoden 2015 määrärahasoaa suurempi. Taustana tälle on hallitusohjelman mukaisesti se, että sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon palvelut sekä viranomaisten toimintakyky turvataan koko maassa. Sisäiseen turvallisuuteen ja oikeudenhoitoon osoitetut lisäresurssit ovat yleisesti ottaen erittäin tarpeellisia. Esimerkiksi talousarviossa nyt oikeusministeriön hallinnonalan tietojärjestelmien kehittämiseen osoitettu lisäpanos on tervetullut. Aipa-hankkeen päätavoitteena on luoda prosessin läpäisevä ja arkistointiin saakka ulottuva, syyttäjänvirastoja ja yleisiä tuomioistuimia koskeva yhtenäinen järjestelmä. Osaltaan kysymys on siirtymisestä lainkäytössä vaiheittain täysin paperittomaan asiankäsittelyyn.

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

On tosin tärkeää myös se, että näiden hankkeiden rahoituksesta huolehditaan myös jatkossa. Näillä uudistuksilla saavutetaan kustannusten säästöä vaarantamatta kuitenkaan oikeusturvaa, joka on yksi peruspilareista. Hallitusohjelman mukaisesti tavoitteena on myös se, että Suomessa oikeusturva toteutuu tehokkaasti.

Erityisen haasteen tällä hallinnonalalla muodostaa tuomioistuinlaitoksen rahoitus. Rahoituksen vähentyminen on näkynyt tuomioistuinten ruuhkautumisina. Toisaalta hovioikeuksia koskevan jatkokäsittelylupamenettelyn laajentamisen on arvioitu vähentävän työmäärää muutoksenhaussa ja näin ollen kerryttävän säästöjä.

Arvoisa puhemies! Oikeusministeriön hallinnonalalla useana osana yhteiskunnan toimintojen ohjaamista tärkeä kysymys on se, että tuomiot vastaavat kansan oikeustajua. Esimerkiksi lakialoite sekä kansalaisaloite käsittelevät tätä kysymystä muun muassa lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten osalta, ja nämä molemmat ovat tulossa yhdessä käsitteelyyn ensi vuoden puolella, arviolta helmikuussa. Kysymyksenalaista on, miten tämä tärkeä kysymys huomioidaan oikeusministeriössä. Lakialoitteessa, joka on itseni tekemä, ehdotetaan säädettäväksi rangaistusasteikon nostamista lapsiin kohdistuvien törkeiden seksuaalirikosten kohdalla.

Tärkeitä kysymyksiä ovat myös rikoksen tekvän turvapaikanhakijan nopea palautus ja tähän liittyvän prosessin nopeutus. Turvapaikanhakijoiden määrää on vaikea ennustaa, mikä myös tähdentää tätä kysymystä vahvasti. Edelleen myös harmaan talouden torjumiseksi osoitettujen määrärahojen tulisi olla riittäviä, ja niiden tulisi kohdistua koko prosessiin sen loppuvaiheita myöten. Onkin hyvä asia, että harmaan talouden torjuntaan on kohdennettu lisäresursseja.

Vielä yksi asia, josta haluan mainita, on Rikosuhripäivystyksen resurssien riittävyys. Olemme usein — muun muassa edellisellä kaudella, jolloin itsekin olin lakivaliokunnassa — pohtineet sitä, että hyvin tärkeä Rikosuhripäivystys ja sen toiminta tulee turvata. Se on nimittäin hyvin tärkeä apu sille henkilölle, joka tarvitsee neuvoa, ohjausta ja kuuntelijaa sillä hetkellä, kun on joutunut rikoksen uhriksi. Positiivinen asia tässä nyt on, että rikosuhrimaksu on tulossa voimaan ensi vuoden alusta. Se turvaa sen, että Rikosuhripäivystykselle kohdennetaan sitä kautta sen kipeästi kaipaamaa rahoitusta. Tämä jos joku on erittäin hyvä asia.

20.04 Leena Meri ps: Arvoisa rouva puhemies! Olen itse entinen tuomioistuinlakimies ja tunnen paljon tuomioistuimen virkamiehiä ja tiedän heidän työnsä ja työtaakkansa. Olen ollut siksi erittäin ilahtunut siitä, että on vastattu siihen huoleen, josta minäkin olen täällä aikaisemmissa puheenvuoroissani puhunut, eli talousarviossa on vastattu näihin puutteisiin. Oikeusministeriön hallinnonalalle on nyt Helsingin hallinto-oikeuteen sekä korkeimpaan hallinto-oikeuteen annettu lisärahaa turvapaikkahakemusten käsittelyyn, ja erityisesti ruuhkautuneisiin tuomioistuihin on annettu lisämäärärahaa, mikä on ollut minunkin huolenani. Tuomioistuimissa on ruuhkia, ja tuomarit ovat kokeneet sen erittäin raskaana omalle työlleen, ja he haluavat tehdä laadukasta työtä. Silloin myös henkilöiden oikeusturva kärsii, kun käsittelyt pitenevät, ja se oikeusturva saattaa olla jo menetetty oikeus siinä vaiheessa, kun tämä asia käsitellään.

Tietojärjestelmien osalta haluan kiinnittää huomiota rahoituksen lisäksi siihen, että kun näitä hankkeita lähdetään tekemään, niin se sisältö ja se kehitystyö ovat laadukkaita ja vastaavat tarpeisiin. Olen aikaisemmin puhunut täällä siitäkin, että esimerkiksi rikostuomioiden osalta tuli tämä Ritu-järjestelmä ja tuomarit valittelivat, että se hidasti ja jopa lisäsi työ-

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

tä. Elikkä niiden täytyy olla joustavat, jotta ne oikeasti toimivat, eikä niin, että siellä joudutaan siirtelemään tietoa käsin paikasta toiseen ja jopa tekemään ehkä enemmänkin työtä.

Ja vielä itse aina kaipaen sitä keveyttä hovioikeuksissa, koska siellä ne käsittelyajat ovat erittäin pitkät. Elikkä Suomessa pitäisi miettiä tätä videonauhakuulemistä, eli käräjäoikeudessa nauhoitetut todistajakuulemiset otettaisiin vastaan hovioikeudessa niin, ettei niitä henkilöitä, joita on jo nauhoitettu käräjäoikeudessa, tarvitsisi enää uudestaan kutsua paikalle. Ruotsissahan tämä systeemi on, mutta Suomessa siihen ei ole päästy. Toivoisin, että tätä kehitettäisiin.

20.06 Anne Louhelainen ps: Arvoisa puhemies! Suomen heikko taloudellinen tilanne heijastuu myös oikeuslaitoksen käytössä oleviin voimavaroihin. Yksi hallituksen keskeisistä kivijalkahankkeista on oikeudenhoidon uudistamisohjelman toimeenpano. Ohjelman toimeenpano on käynnistetty vuonna 2013 ja se tullaan saattamaan loppuun vuoteen 2025 mennessä. Uudistusohjelman tarkoituksena on huolehtia tuomioistuinelaitosten, syyttäjän-toimen, ulosottotoimen, oikeusavun ja muun oikeudenhoidon kehittämistä vastaamaan yhteiskunnan muuttuvia tarpeita. Uudistus tulee osaltaan parantamaan kansalaisten oikeusturvaa tilanteessa, jossa oikeudenhoitoon kohdistuu säästöjä osana laajempaa talouden tasapainotusohjelmaa.

Arvoisa puhemies! Kesällä laajasti eskaloitunut turvapaikanhakijatilanne ja sen pitkään jatkunut hallitsemattomuus tulevat aiheuttamaan mittavia lisäkustannuksia, jotka muodostavat samalla talousarvion epävarmemman osuuden. Oikeusministeriön hallinnonalalla tämä turvapaikanhakijoiden määrän kasvu tulee näkymään eritoten nousevina turvapaikanhakijoiden oikeusapukuluina sekä turvapaikkahakemuksia koskevien valitusten määrän kasvuna. Hallituksen täydentävässä talousarvioesityksessä osoitetaan yli 10 miljoonan euron lisämääräraha turvapaikanhakijoiden oikeusapuun ja turvapaikkahakemuksia koskevien valitusten käsittelyyn.

On erittäin tärkeää, että nämä valitukset päästään käsittelemään mahdollisimman nopeasti. Jotta nämä nyt esitetyt määrärahat tulisivat riittämään, ovat hallituksen kaavailemat muutostoimenpiteet niin turvapaikanhakijoiden saaman oikeusavun käytäntöihin kuin turvapaikkapäätösten valitusprosessiin välttämättömiä. Valmistelussa oleva lakimuutos, jonka tavoitteena on mahdollistaa turvapaikkaa koskevat käsittelyt myös Turun ja Itä-Suomen hallinto-oikeuksissa, tulee helpottamaan Helsingin hallinto-oikeudelle turvapaikanhakijoista koituvaa työtaakkaa. Erityisesti pääkaupunkiseudun tuomioistuimet ovat olleet hyvin ruuhkautuneita. Oikeusministeriön hallinnonala saa 1,5 miljoonaa euroa lisärahaa ruuhkautuneiden tuomioistuinten tilanteen helpottamiseksi.

Arvoisa puhemies! Korkeimman hallinto-oikeuden määrärahat nousevat hieman ensi vuonna tähän vuoteen verrattuna turvapaikanhakijoiden nopeasti kasvaneen määrän vuoksi. Myös muiden tuomioistuinten toimintamenoihin on tehty korotuksia. Se on hyvä asia. Ministeri totesi, että resurssinlisäyksiä tarvitaan sekä yksityiseen että julkiseen oikeusapuun. Olisinkin kysynyt ministeri Lindströmiltä: riittääkö julkisia resursseja myös muuhun kuin turvapaikanhakijoiden oikeusapuun? Tästä huolesta on tullut viestiä kentältä.

Kiitos hallitukselle siitä, että oikeusministeriön määrärahatilanteessa on hieman valoa näkyvissä ensi vuodelle. Oikeusministeriön osuus on 17,5 miljoonaa euroa sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon lisämäärärahasta. Se on lähes sama summa, joka päätettiin leikata vuoden 2014 julkisen talouden suunnitelmassa.

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

20.10 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Oikeusministeriön hallinnonalalle ollaan suuntaamassa jonkin verran lisäämäärärahoja hallitusohjelman linjausten mukaisesti. Kuitenkin kehyksissä puheena olevalla kehyskaudella tulevat määrärahat kehyskauden loppua kohti, vaalikauden loppua kohti, tiukkenemaan, ja tämä asettaa haasteita sille, että me voimme toteuttaa demokraattista oikeusvaltiota edelleenkin Suomessa ja voimme taata kaikille Suomessa asuville ja oleskeleville ihmisille riittävän oikeusturvan.

Arvoisa puhemies! Sisäinen turvallisuus on kokonaisuus. Rikosten selvittäminen, rikosten uhrien asema, rikoksesta epäiltyjen ja syytettyjen aseman hoitaminen on kokonaisuus. Se lähtee liikkeelle rikoksen tutkinnasta, esitutkinnasta, jonka suorittaa poliisi, syyttäjälaitoksesta ja huipentuu sitten tuomioistuimiin: käräjäoikeudet, hovioikeudet ja mahdollisesti sitten jopa korkein oikeus. Kaikkien näitten nivelkohtien on toimittava, jotta oikeusturva toteutuu ja myös rikosvastuu toteutuu Suomessa. Näkemykseni on se, että kehyskauden loppua kohti ja tulevaisuudessa taloudellisia säästöjä oikeusministeriön hallinnonalalla ja oikeuslaitoksessa ei voida enää kauaa toteuttaa juustohöylällä ja pelkkä talous edellä.

Tarvitaan linjauksia ja ratkaisuja nimenomaan oikeuspolitiikassa ja siinä, millä tavalla juttuja ja asioita Suomessa käsitellään. Jonkin verran tähän hyviä vaihtoehtoja tarjotaakin viime kaudella laadittu oikeudenhoidon kehittämisohjelma. Tosin siitä voi todeta, että siinäkin on liian paljon pelkän säästöohjelman piirteitä. Itse toivoisin hallitukselta aitoa oikeuspoliittista paperia, jossa mietittäisiin, kuka käsittelee mitäkin asiaa missäkin vaiheessa, miten muutoksenhakua rajataan, miten turvataan resurssit heti alkuvaiheessa niin, että käräjäoikeuksissa ja hallinto-oikeuksissa ensimmäisenä asian käsittelyasteena on riittävä osaaminen ja riittävät voimavarat hoitaa asiat niin, että niistä ei tarvitse jatkovalitella.

Itse näen isona tulevaisuuden kehityskuvana sen, että tulevaisuudessa hovioikeuksissa pääasiassa asiat hoidetaan katselemalla nauhoituksia alioikeuskäsittelyistä käräjiltä ja vain poikkeustapauksissa oikeudenkäynti toistetaan uudelleen todistajineen. Todistajan psykologia on osoittanut, että ihmisen muistikuvat eivät parane, kun aika kuluu. Pikemminkin ne vääristyvät, ja kaikista luotettavin tieto, mitä todella on asiassa tapahtunut, saadaan yleensä kuulusteluissa poliisin kanssa tai viimeistään alioikeuskäsittelyssä. Digitalisaatio antaa runsaasti mahdollisuuksia myös oikeuslaitoksen toiminnan kehittämiseksi. Tulevaisuutta on se, että vastaajat, oikeudenkäynnin osapuolet ja todistajat voivat vaikkapa etäpalvelupisteestä olla videoyhteyksin yhteyksissä sitten sinne oikeussaliin.

Arvoisa puhemies! Suurin oikeusturvaongelma Suomessa ovat liian pitkät oikeudenkäynnit. On englanninkielinen sanonta, että justice delayed is justice denied, tarkoittaa sitä, että jos asian käsittely pitkittyy, ei ratkaisulla ole väliä ja oikeuden saaminen on jo menetetty.

Ison haasteen meidän jutturuuhkalle ja erityisesti meidän hallintotuomioistuimelle luo tämä turvapaikanhakijakriisi, mikä tällä hetkellä on käsillä. Tässä kohtaa haluan kiinnittää eduskunnan huomiota siihen, että turvapaikanhakijatilanteen yhteydessä on syntynyt epäterve ilmiö, jossa meillä on Suomessa tällaisia puoskarilakiasiaintoimistoja, jotka ovat jopa maksaneet turvapaikanhakijoille siitä, että he siirtäisivät juttujaan näille toimistoille. Tätä voi verrata vankikauppaan, joka on vastoin kaikenlaista asianajajan ja juristin etiikkaa. Toivonkin, että oikeusministeriö tarttuu toimenpiteisiin niin, että turvapaikanhakijoiden oikeudellinen avustaminen on eettisten ja juridisten osaajien käsissä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi tässä oikeusministeriön pääluokassa haluan kiinnittää huomion asiantuntevien oikeusavustajan palvelujen saatavuuteen koko maassa. Suomen Asianajajaliitto on kantanut jo pitkään huolta siitä, että tulevaisuudessa meillä on isoja osia

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

Suomesta, joissa ei ole enää tarjolla ihmisiä ja yrityksiä, jotka tarjoaisivat ihan tavallista rikosoikeudellista ja perhe- ja perintöoikeudellista palvelua. Toivonkin, että oikeusapua kehitetään jatkossa sillä tavalla, että edelleen on kannustinta juristeilla hoitaa tavallisten ihmisten juttuja monimutkaisen liikejuridiikan sijaan, ja että pidetään huoli siitä, että oikeus-turvaa ei ole vain riittävät käräjäoikeuspalvelut ja syyttäjäpalvelut, vaan siihen kuuluvat myös riittävät oikeudellisen avustamisen ja asianajon palvelut.

20.15 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Nyt kun puhutaan tämmöisestä oikeuskäytännöstä ja nämä lisääntyvät koko ajan, kun turvapaikkaturismikin lisääntyy, niin samaa tahtia tulee näitä rikollisia tänne lisää. Esimerkiksi näitä Isis-taistelijoita, jotka olivat surmanneet todistettavasti 11 ihmistä Irakissa, ei voida palauttaa sinne, koska siellä on todennäköisesti kuolemantuomio. Näin ainakin on kerrottu. Olisin kysynyt nyt oikeusministeriltä, kun olisi ollut paikalla, voidaanko Suomeen palauttaa kuolemantuomio tällaisille uusiorikollisille. Esimerkiksi jos kantasuomalainenkin on tehnyt monta murhaa ja uusii sen rikoksen, niin eikö ole oikeus ja kohtuus, että ei elätetä tämmöistä ihmistä enää täällä vaan lopetetaan se?

20.16 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Suomalaisen yhteiskunnan oikeusvaltiokäsitys rakentuu oikeuslaitoksen riippumattomuudelle. Riippumattomuuden käsitteellä tarkoitetaan myös tuomioistuimen taloudellista riippumattomuutta ja sen itsenäisyyttä, joka on taloudellisista suhdanteista vapaata ja kaikissa olosuhteissa kansalaisille turvattua varallisuudesta ja tulotasosta riippumatta.

Samalla kun suomalaisen yhteiskunnan pitää hyväksyä verotuksen lähtökohdaksi korkea veroaste, on oikeus ja kohtuus, että kaikille kansalaisille turvataan taloudellisesta asemasta riippumaton mahdollisuus saada oikeutta ja hakea oikeutta osana peruspalveluja. Oikeuslaitosta ei tule ajatella tuottavana toimintana vaan osana yhteiskunnan kaikkia osapuolia palvelevia peruspalveluita. Valtiovarainvaliokunta korostaa tuomioistuinten perusrahoituksen merkitystä ja sen saattamista tehtäviin nähden sellaiselle tasolle, että tuomioistuimet voivat huolehtia asianmukaisesti perustuslain ja kansainvälisten velvoitteiden asettamista tehtävistä. Rahoituksen ja tehtävien tulee olla myös sellaisella tasolla, ettei perustehtävien hoitamiseen tarvita vuodesta toiseen tilapäistä henkilöstöä.

Valiokunta korostaa erityisesti alempien oikeusasteiden osaamista ja resursointia, sillä niiden työn laatu heijastuu suoraan oikeusturvaan ja muutoksenhakutuomioistuinten työmäärään. Panostukset alempiin oikeusasteisiin nopeuttavat asioiden kokonaiskäsittelyaikaa ja tuovat valiokunnan käsityksen mukaan säästöjä muutoksenhakutuomioistuimissa.

Arvoisa puhemies! Tuomioistuimet alhaalta ylös ovat kaikki ilmaisseet huolensa määrärahojen riittämättömyydestä, syyttäjänvirasto samoin, jopa niin, että se on kertonut julkisuudessa tiedon, että he joutuvat valikoimaan käsittelyyn otettavia juttuja määrärahojen puuttumisen vuoksi. Tämä on huolestuttavaa. Ulosottovirastoissa on sama tilanne. Siellä ulosottojen määrä kasvaa nopeasti huonon taloustilanteen vuoksi. Samalla henkilöstöä vähennetään, asiat viivästyvät ja paineen alla virheet kasvavat.

Oikeusministerin toimesta vähennetään tuomioistuinten määrää radikaalisti. Vuonna 2010 vähennettiin käräjäoikeuksia 51:stä 27:ään. Nyt vähennysehdotus on 27:stä 14:ään. Samalla hovioikeuksia vähennetään 6:sta 4:ään.

Arvoisa puhemies! Tämä on niin nopeassa aikataulussa toteutettua laajaa kansallisen tason tuomioistuinten vähentämistä, että on aivan ilmeistä ja selvää, että koko oikeuslaitok-

Budjetin alikohta PTK 82/2015 vp

semme kannalta ja kansalaisten perusturvan kannalta tämä vauhti on nyt liian nopea. Olisikin hyvä, jos oikeusministeri olisi täällä paikalla ja voisi kysyä häneltä, onko todella tehty nyt arviointia ennakkoon — ei jälkikäteen vaan ennakkoon — siitä, miten tämä tulee käytännössä vaikuttamaan suomalaisten oikeusturvan toteutumiseen. Jos tuomioistuimien määrä merkittävästi vähenee, henkilökunta vähenee ja resursseja tässäkään esityksessä ei riittävästi lisätä, niin olemme sen edessä, että jälleen kerran saamme Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelta huomautuksen siitä, että meillä asiat etenevät liian hitaasti ja kansalaisten oikeusturva ei toteudu.

20.21 Antti Kurvinen kesk: Rouva puhemies! Jouduin pyytämään toisen puheenvuoron tältä omalta paikaltani, kun käsitin tuossa äsken, että edustaja Hakkarainen ehdotti, etteikö kuolemanrangaistuksen voisi palauttaa Suomeen, jos ei voi kerran palauttaa sitten näitä henkilöitä sellaisiin maihin, jotka käyttävät kuolemanrangaistusta. Kyllä minä pöyristyin itse asiassa aika lailla tuollaisesta puheenvuorosta. Vaikka ajat ovat kovia ja hankalia ja varmasti jonkun mielestä tämmöiset ovat ihan näitä heittoja, joita voi heitellä, niin ainakin minä otan aika vakavasti itse tällaiset asiat. Kyllähän kuolemanrangaistus meillä toteutettuna tai jossakin muussa valtiossa toteutettuna on kaikella tavalla meidän perustuslakimme ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen vastainen. Taitaa olla Suomessa rauhan aikana viimeksi 1800-luvulla joku henkilö teloitettu Venäjän vallan aikana. Että sellaisista asioista täällä Suomen arvokkaimmassa elimessä sitten puhutaan.

Vaikka kamalia rikoksia tapahtuu, meillä on haasteita turvapaikkakriisin kanssa, niin kyllähän meidän on pakko pitää kiinni meidän sivistysvaltiomme ja pohjoismaisen hyvinvointivaltion länsimaisista periaatteista. Pidän tämmöisiä kuolemantuomioheittoja myös ihan tämmöisen perinteisen eurooppalaisen ja suomalaisen kristillisen etiikan vastaisena. Ja haluan nyt tässä todeta vielä pöytäkirjoihin, kun käsitellään vuoden 2016 oikeusministeriön budjettia, että itse en kyllä tule poliitikkona enkä juristinakaan milloinkaan edistämään kuolemanrangaistusta Suomeen enkä mihinkään muuallekaan. Se ei ole minusta sellainen asia. Siinä mennään meidän perusarvoihimme.

20.23 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kurvisen innoittamana haluan itsekini tässä istunnossa irtisanoutua tämäntyyppisistä puheista. Edustaja Hakkarainen tietenkin vastaa itse omista puheistaan, mutta tuntuu jotenkin suorastaan pöyristyttävältä, että tällaisena aikana ylipäänsä tässä salissa puhutaan kuolemanrangaistuksen käyttöönnotosta, on kyse sitten rikoksesta kuin rikoksesta, niin kuin edustaja Kurvinen tuossa totesi. Meillä on toimiva oikeusjärjestelmä ja myös toimiva lainsäädäntö tuomioistuimella käytettävissä erilaisten rikosten osalta rangaistustoimenpiteiden saattamisesta kyseessä olevan rikollisen saamiseksi pahnoille. Mutta tämäntyyppisten puheiden pitäminen täällä talousarviokokouksessa osoittaa nyt enemmänkin varmaan edustajan omaa harkintakykyä tai sen puutetta.

20.24 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Jaan edellisten edustajien puheiden sisällön kyllä sataprosenttisesti. En tiedä, mistä aina sitten nousee välillä tällaisia kommentteja, mutta ne ovat kyllä surullisia ja käsittämättömiä, enkä missään tapauksessa halua, että kansakuntamme kulkee tähän suuntaan.

Yleiskeskustelu päättyi ja pääluokan käsittely keskeytettiin.